

JAN Z PŘÍBRAMĚ PROTI USNESENÍM TÁBORSKÉ SYNODY

Jan z Příbramě byl jedním z vůdčích činitelů oficiální utrakvistické církve. Jestliže se Jan Rokycana přiklonil politicky zcela k Jiřímu z Poděbrad, je Příbramova činnost těsně svázána s vládou Zikmundovou. Víme o něm, že se stal bakalářem r. 1409 a r. 1413 mistrem svobodných umění, r. 1420 pak již děkanem fakulty svobodných umění. Zároveň získal silný vliv církevní (byl zvolen čáslavským sněmem r. 1421 za rádce správců zemských a jedním ze čtyř duchovních administrátorů země) a zatlačil do pozadí i Jakoubka ze Stříbra, zvláště po dobytí Prahy Zikmundem. Po Jakoubkově smrti (1427) byl Příbram nucen Prahu opustit a vrátil se natrvalo až po bitvě u Lipan, na níž měl také pro svou nenávisť k táborské straně určitý podíl. Tak jako ostatní významní utrakvističtí představitelé zúčastnil se i Příbram jednání na basilejském koncilu, což svědčí o novém růstu jeho vlivu v církvi. Zemřel r. 1448.

Jeho literární činnost charakterizuje především ostrý polemický tón, zaměřený nejen proti táborům, ale i proti radikálnějším představitelům pražské strany. Najdeme jej stejně v jeho spisech latinských (*De professione fidei et errorum revocatione* – O vyznání víry a odvolání bludů z r. 1430 i v *Apologii* – Obraně z r. 1431), jako ve spisech českých. Z nich je významný po stránce ideové i kulturněhistorické Život kněží táborských (1429). Spis je pojat jako polemika proti Mikuláši Biskupcovi, Markoldovi ze Zbraslavic, Janu Čapkovi a Václavu Korandovi. Příbramovy Knihy o zamúčeních velikých cirkve svaté i každé duše věrné, kteréž mají trpěti v poslední dni (1427–1429), byly dříve omylem přičítány Miličovi. V jejich vizionářských partiích se odrazila nejspíše doba Příbramova vyhnanství.

Naše ukázka je součástí většího celku, kterému byl dán název *Proti usnesením táborské synody*; je charakteristická tím, že se snaží učení táborských kněží vyvracet i citacemi ze spisů Viklefových. (Tato argumentace staví Příbramovo dílo po bok sofistickým vývodům Štěpána Pálče, srov. zde v 1. sv. na s. 221.) Ukázka je příznačná pro doktrinářské myšlení učených teologů kompromisního husitského křídla, jimž se po konfrontaci s válečnými událostmi celé Husovo učení omezilo na několik formálních požadavků. Toto doktrinářské myšlení se prozrazuje i nekonečnou citací církevních autorit, zejména podle Graciánova Dekretu.

Tuto se praví,
kterak kněžie táborští falešně Viklefa v svých bludiech zastávají,
ale v přemnohých kusiech dobrých a pravých jeho tupie
a zamietají:

5 Již z těchto všech řečí věrní křesťané mohou u plně a v cele zrozuměti, že kněžie táborští v svém listu a ustavení ošemetně, lstivě a hamišně bránice a zastávající Viklefa, zastávajíjí jeho ošemetně, lstivě a hamišně, nebo toliko v kusích některých, kdež se jim líbí, zvláště v kusiech výtržných. Ale v mnoho steh kusiech svrchu pověděných i v jiných mnohých jinde položených, kteréž Viklef řádně drží a praví a písmem jich i rozumy dovodí, tuť jeho zamietají a šeredně potupují; a větčí stranu těch kusuov Viklefových za bludné a za kacierské mají, a takť s své strany těch kusuov

Viklefových tolikéž nebo více než jiní kaceřují. Ale v tomto jsou velmi ne-
10 spravedliví, že sami chtějí ty kusy mnohé Viklefovy kaceřovati neb bludné
nazývati, ale jiným nikoli nechťie téhož práva dopustiti, než chtějí, aby
všichni jiní kromě nich v ničemž Viklefa nepotupovali.

Proč je nepodobné,
aby věrní Viklefovi ve všech věcech nevěřili, jako tábori pudie,
15 ale aby jemu ve všech řečech jeho všichni věřili.

Ale žeť to jest nepodobné a nehodné, duvod jest toho tento: Najprv,
že Viklef není doktor cirkve svaté, a proto nejsou jemu dlužni křesťané
věřiti jako jiným doktorům svatým z zavázání cirkve svaté. A proto,
kto chce jemu věřiti, věř, a kto nechce, není zavázán, ani má proto vinně
20 býti, že Viklefovi nevěří, ale proto, že pravdě boží a svatým doktorům
nevěří. Druhé proto, neb je jeho cirkve svatá nepřijala za doktora, ale
v mnohých kusích, jakožto o těle božím i o jiných, jeho jest potupila
a zavrhla. A též jest učinil mistr Jan Hus s mistry sboru pražského a též
téměř všichni jiní sborové mistrští. Protož v tom věrní mohou jemu svo-
25 bodně nevěřiti. Třetí, neb Viklef jest mistr nedávný a nový, jako od pade-
sáti let vzešlý. Čtvrté, že svatým doktorům starým i řádům všeho křesťan-
stva jest velice nesvorný, ale protivný a duvodů svými odporný. Páté, že
sám o sobě svědčí, mluvě na řeč svatého Petra (prima Petri 4 „Estote
prudentes“) a říká: „Vyznávám, že jsem často blůdil, a prosím, aby všechno
30 křesťanstvo to mělo za blud, a osvědčuji, že psal-li sem co proti písmu sva-
tému, že to žalostně odvolávám.“ To Viklef. A z té řeči máš, poněvadž je
Viklef často blůdil a to sám o sobě praví a prosí, aby křesťané to za blud
jměli. A že to odvolává, tehdy křesťané mohou a mají vpravdě říci, že je
Viklef mnohokrát blůdil a bludný byl, a netoliko že je bludný byl, ale vy-
35 znává sám o sobě Contra Focium, kap. 16 a říká: „Vyznávám, že kacířstvím
při těle božím dlůhý čas byl sem zaveden nebo sveden.“ A z té řeči máš,
že veliké bláznovství jest říci o mistru Janovi Husovi neb o kom o jiném
věrném, že by on Viklefa chtěl všude zastávati. Tehdyť by jeho i v bludích
jeho, kteréž sám na se zná, musil zastávati. Ale snad die někto: však mistr
40 Hus Jan a několik mistruov českých bránili jsou všech kněh Viklefových
na stolicí mistrské. K tomu u pravdě odpovídáme před milým bohem říkuce,
žeť to není pravda, než to známe, že když jsou všechny kniehy byli preláti
potupili, to je i školnie i v písmě svatém, jenž jich muož ke stu bliz býti,
tehdy mistrové někteří viduce, že v některých v školních není bluduov,
45 nechťie, by i ty byly potupeny, i bránili jsou těch kněh školních, a žád-
ných z písma svatého kromě jedněch, jenž jsou o desateru božím přikázání.
A protoť v tom faleš na mistry pravie. Ale toť mají věrní věděti, že mistr

Jan Hus i s jinými mistry, potupující Viklefových kusuov čtyřicet, za-
 50 bránili jsú zjevně a zapověděli všem pod vypověděním z českého jazyku,
 aby nižádný kromě mistruov ani držel, ani četl najpilnějších kněh Viklefo-
 vých, to je O tělu božiem a Dialogu a Trialogu, ale školních aby požívali.
 A tak M. Jan Hus říkal na kázani, jakož to jest svědomo mnohým, že ni-
 žádného bludu Viklefova ani koho jiného chce zastávati. Také kázal je, že
 55 jest-li Viklef v nebi, že „pros za nás boha“, jest-li v očistci, „pomáhaj mu,
 bože“, a jest-li v pekle, „buď pán buoh pochválen“. A to je v Konstanci
 před smrtí zjevně přede všemi řekl: „Co mě viníte Viklefem? Co mi do
 něho? Všakf jest Viklef nebyl Čech, aniť jest otec muoj, ale bylť jest Angliš;
 protoť psal-liť jest bludy, nechť zaň Anglišové odpoviedají.“ A z té řeči
 60 máš, žeť se jest mistr Jan Hus Viklefa jako odřekl. Učiňmež my Čechové též
 a říekajme: „Co nám do Viklefa? Všakf je Čech nebyl, ani otec náš! Proto
 nechceme jeho jmieti za apoštola ani za evanjelistu. Ani chtějme viklefové
 slúti, abychme jménem tiem všech bluduov Viklefových na se nevzeli
 a sebe velice proti bohu i proti všemu křesťanstvu nezmazali a nezavedli.“

Nadpis: *v kusiech* v člancích, v bodech – 1 *v cele zrozuměti* docela porozuměti – 2 *hamišně* potouchle – 4 *výtržných* pobuřujících, nesprávných – 7 *dovodí* dokládá; stranu část – 9 *tolikéž* stejně, stejně tak; *kaceřují* prohlašují za kacířské

13 *nepodobné* nevhodné, nesprávné – 14 *pudie* nutí – 16 *nehodné* nevhodné, ne-náležitě – 17 *doktor cierkve svatě* církevní učitel, církevní autorita; *dlužni* povinni – 18 *z zavázanie* jak je závazné – 23 *těž totěž* – 24 *sborové mistrští* sbory universitních mistrů, tj. profesorů – 25 *jako od padesáti let vzešlý* asi před padesáti lety ustanove-ný – 27 *nesvorný... protivný... odporný* jsoucí v rozporu... protivící se... odporující – 28 *mluvě na řeč svatého Petra*: výklad Viklefův na 1 Petr. 4 (Sermones III, vyd. Loserthovo, Londýn 1889, s. 252) – 28-29 *Estote prudentes* (lat.) Buďte střídmi (1 Petr. 4, 8) – 30 *osvědčuji* dosvědčuji – 31 *žalostně* s lítostí, pokorně; *máš* máš si udělat závěr – 35 *Contra Focium*, kap. 16: kapitola 16 Viklefova spisu Proti Fotiovi – 39 *na se zná* vyznává, přiznává se – 42 *než* ale, avšak – 43 *i školnie* i v písmě svatém: tj. filosofické i teologické; *ke stu bliz skoro sto* – 45 *a žádných* ale žádné – 46 *jenž jsú* o desateru božiem přikázani: míněno Viklefův spis Decalogus – 47 *faleš* lež, nepravdu – 48 *kusuov čtyřicet*: míněno veřejné odsouzení 45 článků vybraných ze spisů Vikle-fových na pražské universitě r. 1403 – 49 *z českého jazyku*: z českého národa, tj. ná-rodnostní skupiny na universitě – 50 *najpilnějších* nejzávažnějších – 51 *aby požívali* aby užívali – 52 *jakož to jest svědomo* jak je známo – 55 *v Konstanci* v Kostnici, tj. na sněmu kostnickém – 57 *Angliš* Angličan – 61 *ani chtějme viklefové slúti* a nechtěj-me býti nazýváni přívrženci Viklefovými, viklefisty – 63 *abychme nezmazali a neza-vedli* abychom neposkvrnili a nesvedli

VÁCLAV Z KRUMLOVA O ZNAMENÍCH KACÍŘŮ

Václav z Krumlova byl předním politickým představitelem českého katoli-cismu v druhé polovině padesátých let 15. století. Vyšel z jihočeského rožmberského